

meeste kans van slagen heeft, wanneer het vooral een praktisch boek is, dat meer tot de „general practioners” dan tot specialiteiten spreekt.

Ook om deze reden hoop ik, dat de Schrijver, die reeds dit algemeene gedeelte bewerkt heeft, ook zijn krachten aan sommige hoofdstukken van de specieele pathologie en therapie der dermatosen zal wijden.

Deze kennis kan toch niet, zooals het deel dat voor ons ligt, voornamelijk op theoretische studie berusten, maar bij dit gedeelte der praktische geneeskunde misschien meer dan bij eenig ander op langdurige ervaring, ontwikkeld en gerijpt bij het behandelen van zieken, waarvoor hij aan de Amsterdamsche dermatologische kliniek zeker ruimschoots gelegenheid heeft gehad.

Utrecht, Juni 1897.

Dr. M. S. GUTTELING.

INGEZONDEN.

HET VOORSTEL DORDRECHT OVER DE KEURING.

Het zgn. prostitutie-vraagstuk — d. i. het keuringsprobleem — is door het voorstel Dordrecht gebracht in het vat waarin het zuren moet. Het zijn alleen de geneeskundigen, die over de noodzakelijkheid van het sanitair toezicht te beslissen hebben, omdat zij alleen over de venerische ziekte kunnen oordeelen; *alleen* aan de geneeskunde verblijft het laatste woord in de pleidooien ter bestrijding van een zoo eminent gevaar voor de algemeene gezondheid. Indien de keuring als noodzakelijk element in het sanitair toezicht is erkend, kan de vraag worden gesteld of sanitair toezicht noodig is, en of het niet beter zou wezen ons langs den weg der opvoeding en *onderwijzing*, welker lessen zoover strekken en zoo diep doorwerken, de bron der pandemie te stoppen.

Indien de prostitutie enkel een afwijking der moraal was, zou er iets vóór die zienswijze te zeggen zijn, hoewel dan toch de bedenking overblijft dat men intusschen het voor de hand liggend goede wegwerpt en er niets voor in de plaats geeft. Maar de prostitutie is niet alleen een moreele vlek, zij is een sociaal verschijnsel, en als zoodanig waarschijnlijk onuitroeibaar, tenzij in het duizendjarig rijk.

Wat BLASCHKO in zijn „Syphilis und Prostitution” blz. 56 sqq. hierover zoo juist en helder zegt, verdient gelezen en behartigd te worden, en wie er een vriend van is, „de oude Grieken en Romeinen” er bij te pas brengen, leze „Pierre Louys, Aphrodite”, chap 2: sur la jetée d’Alexandrie.

Even juist echter is, ten aanzien van de medische zijde van het vraagstuk, de opmerking, ter gelegenheid van een andere zaak gemaakt in een der jongste hoofdartikelen van dit *Tijdschrift*: dat de medici wel sterk zijn in het afbreken, maar dikwijls in gebreke blijven om op te bouwen, en aan te geven welken weg men wél heeft in te slaan om het afgekeurde te ver-

beteren. In de keuringsquaestie wordt intusschen wèl een weg aangewezen, n.l. deze, dat men *geen enkelen weg* moet gaan, want dat men er toch niet komen zal. Ook zijn er doctrinairers, die met de wetenschap zoo vereenzelvigd zijn, dat zij het „alles of niets” voor de eenige ware leer houden. Van opportunisten, die meenen, dat men al vast moet doen wat men kan en naar de mate van den eisch van het oogenblik, hoort men weinig, en toch meen ik dat de goede weg in die richting leidt. Onze wetgeving tegen de besmettelijke ziekten is, als men het bestanddeel der signatuur uitzondert, op opportunistische leest geschoeid, en niemand zal ontkennen, dat het desinfecteeren met de tot nog toe doeltreffend bevonden middelen nut kan stichten, al zijn er smetstoffen tegen wie men nog slechts op gronden van analogie en van algemeene kennis te velde trekt.

Niemand zal verder, bijv. de pokken uit de wet willen lichten, omdat deze geen macht geeft om het meest afdoende middel, het vaccineeren en het isolement der poklijders, door middel van directen dwang toe te passen: nog minder zal men nalaten de besmette voorwerpen aan desinfectie te onderwerpen, al moet men veronderstellen, dat de nog onbekende smetstof misschien eigenschappen bezit, welke van die van andere verschillen. Men doet wat men kan, zoo goed mogelijk en zoo wetenschappelijk mogelijk; te wachten met voorzorg totdat men geen duisternis meer overhoudt, is niet verstandig en ook niet te verdedigen.

Ten einde er toe mede te werken, dat het keuringsvraagstuk in bepaalde richting worde gebracht en uitloope op praktische voorstellen, heb ik in eenige korte stellingen (s. v. v.) gebracht, wat ik meen dat voor een vruchtbare gedachtenwisseling gebruikt kan worden. Er zijn waarheden bij als koeien, maar die het geen kwaad kan vast te houden, gelijk een violist, ten bate van zuiver spel, nu en dan de losse snaar neemt.

Wat mijns inziens zorgvuldig buiten het debat moet worden gehouden, is de wijze van uitvoering. Deze wordt beter overgelaten aan de mannen van de groene tafel, m. a. w. aan de algemeene en de bijzondere wetgevers. Voor ons is het de vraag, of de door mij voorgeslagen weg tot het doel *kan* voeren; wordt men het hierover in bevestigenden zin eens, dan eerst komt aan de orde de uitvoering zelve, en die te regelen is niet van onze competentie. Dat zij aan de medische eischen moet voldoen, spreekt van zelf; wij kunnen dus hoogstens die eischen stellen, en wel in algemeenen vorm. De uitvoerbaarheid van door ons voorgestelde maatregelen van algemeen nut hangt dikwijls van zooveel bijzaken af en wordt door zooveel andere wetsbepalingen beperkt, dat het beter is de geheele kwestie van uitvoering aan de mannen van de Wet over te laten.

Mocht men echter vreezen, dat de uitvoerbaarheid van het goedbevonden principe de aanneming er van zal kunnen praejudiciëeren, of in gevaar brengen, dan voege men aan de event. Commissie van medici (als een zoodanige wordt gecreëerd) een jurist en een econoom toe. Het zou mij zeer verwonderen indien uit een ernstig overleg tusschen drie medici, een jurist en een econoom (socioloog) niet iets bruikbaar voor den dag kwam.

Ten slotte nog dit.

Indien het door mij voorgestelde systeem van keuring als goed en uitvoerbaar wordt erkend, dan hebben de medici het recht en rust op hen de plicht, om het alternatief te stellen: *Of dit, of niets*, en daarmede de verantwoordelijkheid voor het voortwoekeren der venerische pandemie, voor nu en immer, te werpen op de sanitaire overheid.

Dordrecht, 3 Juni 1897.

D. J. ADMIRAAL.

1. Onder de geneeskundigen heerscht geen twijfel aan het bestaan van een specifiek gonorrhoeisch contagium animatum, den Neisserschen gonococcus met zijn welbewezen eigenschappen; zoodat de diagnostiek der positieve gevallen zeker gaat.

2. De twijfelachtige gevallen betreffen òf de zoodanige welke verschijnselen het klinische beeld der gonorrhoeische affectie volkomen dekken, doch waar alleen het afsluitend bewijs, de aanwezigheid van den gonococcus, ontbreekt; òf de processen uit een zeer late periode der aandoening. Beide zijn verre in de minderheid; de laatstgenoemde misschien niet meer besmettelijk langs den sexueelen weg.

3. De syph. smetstof is niet zeker bekend; de klinische diagnose echter zeker, en voor vele der overige gevallen op waarschijnlijkheidsgronden te maken.

4. De syphilis is constitutioneel, misschien incurabel, en bovenal erfelijk; de erfelijke vormen leiden tot degeneratie der descendente van de geïnfecteerde persoon. De diagnose van vele vormen van hered. S. is soms gemakkelijk, doch veelal moeilijk, en dikwijls onmogelijk; de therapie dikwijls machteloos.

5. De ven. ziekte is (gelijk de tuberculose) pandemisch, en grootendeels buiten het bereik eener radicale curatieve behandeling. Individueele behandeling oefent op de pandemie geen noemenswaardigen invloed uit; slechts de therapie der massa's kan in aanmerking komen.

6. De levensader der v. pandemie is de prostitutie; daar moet ook de therapie der massa's haar breekijzer aanzetten.

7. *De strijd tegen de V. P. behoort dus in handen van het openbare (sanitair) gezag.*

8. Zoolang er uit de medici nog gezaghebbende of maar zeer vele stemmen opgaan, die van een meer of minder in het toezicht niet weten willen, maar de strengste toepassing van alle hulpmiddelen van wetenschap en kunst eischen; m. a. w. zoolang er zijn die op dat doctrinair standpunt blijven staan; zoolang zal de strijd tegen de V. P. zeker niet door de overheid worden aanvaard. Daarentegen gaan de weifelaars onder de wetgevers in het kamp der abstinente of der tegenstanders over, en gaan ten slotte de moreele abolitionisten met de vlag strijken.

9. Zoolang onder de medici de v. z. als besmettelijk geldt; haar pandemisch karakter wordt erkend; haar tenaciteit en verderfelijkheid aangenomen; de mogelijkheid van bestrijding principiëel wordt toegegeven; — zoolang moet, op opportunistische gronden, het bestaande keuringssysteem worden gehandhaafd, omdat dit hoofdstuk der sanitaire wetgeving het eenige positieve uitgangspunt vormt voor een, als noodzakelijk erkende, uitbreiding. Geeft men het tegenwoordig systeem prijs omdat men vooreerst geen

beter krijgen kan, dan is vermoedelijk de kans om later een beter systeem in te voeren, verkeken.

10. Er bestaat geen voldoende zekerheid, dat de prostituée uit algemeene sanitaire inzichten zich behoorlijk zal kunnen of willen doen behandelen.

11. Het interneeren van besmette prostituées in ziekenhuizen, hetgeen tot nu toe als alternatief geldt van een verbod tot uitoefening van het beroep door een besmette vrouw, leidt in de naaste plaats tot ontduiking van het toezicht op allerlei manier en onder allerlei voorwendsel, en tot de toeneming der geheime prostitutie door overloopsters uit de rijen der openbare.

12. De besmette pr. moet verzekerd zijn van *kosteloze ambulatorische (poliklinische) behandeling*, en de *kliniek* moet als het ultimum remedium worden beschouwd. Dit nu is vooralsnog de eenige weg die kans geeft op de behandeling der massa's; die de openbare pr. niet recalcitrant maakt, in de uitoefening van het beroep het minst ingrijpt, en de aandacht der clandestine prostituees kan wekken.

13. In haar volkomenheid toegepast, is deze manier een zeer dure, maar op opportunistische gronden schijnt er niets tegen om haar op beperkte schaal te beginnen, bij wijze van proef, en tot het verkrijgen van ervaring omtrent de efficaciteit.

14. Deze, hier aangegeven, methode als de eenig mogelijke aangenomen zijnde, is het aan de overheid om haar uitvoering te regelen.

— o o o —

BERICHTEN.

BUITENLAND.

NEW-YORK. — **Malaria door kamerplanten.** In de *N.-Y. Acad. of Medicine* heeft J. R. TAYLOR melding gemaakt van eenige gevallen van tertiana in malaria-vrije streken, die slechts verdwenen, nadat men de planten, waarmede de vertrekken der patiënten gevuld waren, verwijderd had. In hun bloed, evenals in dat van verschillende bloemkweekers die over hoofdpijnen en lusteloosheid klaagden kon hij plasmodiën ontdekken (*Sem. méd.*, n°. 26).

PARIJS. — **Het verkoopen van praktijk.** In *le Progrès Medical* behandelt LIRMIN-LIPMAN medisch-pharmaceutische rechtszaken. In het nummer van 5 Juni deelt hij mede, dat, op weinige uitzonderingen na, de Fransche rechtsspraak nietig verklaart alle overeenkomsten betreffende verkoop van praktijk, aangezien het voorwerp van zulk een verkoop is een „droit „in corporel”, dat slechts gedwongen te vergelijken is met roerende of onroerende goederen. De rechter acht zulk een verkoop ook in strijd met de openbare orde, omdat het vertrouwen in een geneesheer iets persoonlijks is, dat zich niet als een koopwaar laat „over doen”. LIRMIN-LIPMAN is het daarmede niet geheel eens. Ook een notaris-praktijk is, evenals vele andere, een zaak van vertrouwen. Toch kan men die verkoopen. Natuurlijk heeft